

Za vsakega bralca te pesmi niso; prav užíval jih bo duševno zrel olikanec, kolikor so sploh namenjene neposrednemu uživanju. Umel jih bo vseskozi le ta. Preprostak se bo pač naslajal ob blagoglasnem ritmu, in bo poslušal lepe besede, ovite često v polutemen simbolizem, a razumel vsega ne bo. Nič ne de! Kaj? Velik pesnik nastopa rad v opremi proroka ...

Iz pesnikove posebnosti se razlaga, da so njegove pesmi skoraj brez izjeme precej obširne; kar bi kak drug lirik opeval v treh, štirih kiticah, to daje Kostiću snov za vzneseno odo; iz baladne snovi se razvije cela epopeja (n. pr. „Preljubica“); navadne prigodnice se razprostro v globokoumne himne (n. pr. označenje basa, baritona in tenorja v „Pevački (h)imni“, str. 233.). — Ta dar oblikovitosti v mislih in besedah je ostal pesniku še v njegovi zadnji dobi, ko mu že pojemlje impulzivnost in ko zapoje pesem le, kadar pride prilika do njega. Naposled seveda prevladujejo besede; a tudi te so dragocene pri možu, ki je peval že l. 1858.

Vsem, ki pričakujejo od lirike več nego „mičnih pesmic“ in ki čitajo cirilico, bodi ta knjiga toplo priporočena.

Dr. Jos. Tomišek.

Med revijami.

V „Slavjanskih Izvčstjih“ (Peterburg), št. 4., ocenjuje Andr. Sirotinin obširneje Aškerčeve „Jadranske bisere“ in „Akropolido in piramide“; prvemu delu daje prednost pred drugim. „Oba zbornika, a osobito prvi spominjata živo nekdanjega Aškerc in dajeta cel venec umetniških slik. Koliko je vredno, se z dušo nagniti k čistemu viru naslajanja ob prirodi, k prostodušnim in svežim tradicijam rodnega naroda!“ „Ni poezije, kjer ni tajinstvenosti, zakaj poezija je življenje, a življenje je — tajna. Aškerc se tega ni zavedal v „Mučenikih“ (kjer oznanja evangelij sile), a spomnili so ga te večne istine prosti slovenski ribiči in v živem odsevu istinite poezije se je zasvetila v njegovih „Jadr. biserih“. V drugi knjigi ni nič romantičnega, nič tiste radosti, ki je plod višjega posvečenja in odraz svetovnega naziranja slovenskih ribičev, tako podobnih ribičem galilejskim; zato je knjiga manj poetična.“ — Prevedel je Sirotinin istotam pesnitev „Heliopolis“.

Dr. Fr. I.

„O literaturze słowieńskiej“ je g. Vojeslav Molè napisal obširnejšo razpravo v glasilu krakovskega Slovanskega kluba, „Światu Słowiańskem“ (letnik V. str. 381. sl.). „Ne gre za to, je li narod majhen, da je le čim samostalnejši, da se le zaveda svoje eksistence in se bori za njo,“ pravi g. pisatelj v uvodu, prezirajoč pri tem, da je število kot eden izmed činiteljev povsod važen za efekt, ter govori nadalje o naši politični razkosanosti in o nedostatku zgodovine. Narodno poezijo zastopa pred vsem lirika. Ta lirika kaže najlepše razliko slovenskega in srbo-hrvatskega značaja, zatrjuje gosp. Molè ter ustanavlja na ta način z naše strani jugoslovanski dualizem, ki so nekaj podpirali z jezikom in zgodovino. Toda dokaz s poezijo ne more biti močnejši, nego je bil dokaz z jezikom. Meje ni niti v jeziku niti v poeziji, stroge meje namreč; vse polno je povsod prehodov in nians. V tem zmislu so kajkavsko-hrvatska narečja napol slovenska, ali belokranjska in iztočna štajersko-slovenska narečja napol hrvatska; istotako imajo kajkavsko-hrvatski kraji manj narodne epike nego kraji, ki so zemljepisno in jezično bliže strogo srbskemu ozemlju. —

Iz umetne knjiŹevnosti omenja g. Molè BriŹinske spomenike, protestantsko dobo, Vodnika, Prešerna („Zdravica“ ni zloŹena za l. 1848., paè pa v njega duhu), JaneŹièa, Levstika in krog „Zvona“ (Gregorèièev l. zvezek je Levec imenoval „zlato knjigo“). Smeh in plaè kmetski je opeval Murn-Aleksandrov kakor ruski Koljcov. Verzi Otona Zupanèièa, ki je s prvimi svojimi poezijami bil pod vplivom francoskega in nemškega simbolizma, se dajo primerjati z verzi Nemca Dehmela. Obširneje govori g. Molè o Cankarju. FinŹgar mu je pod vplivom Sienkiewiczzevim. — Èim manj so se Poljaki doslej zanimali za ostale Slovane, tem bolj je pozdraviti èlanek Molètov, ki informuje Poljake o naši literarni prošli in sedanosti.

Dr. Fr. I.

Bizantinizem v zgodovini juŹnega Slovanstva. Pod tem nekoliko demonstrativnim zaglavjem poroèa profesor hrvatskega jezika na vseuèilišèu krakovskem, dr. Tad. Stan. Grabowski, v „Šwiatu słowiańskem“ str. 396. sl. o Murkovi knjigi „Geschichte der älteren südslavischen Literaturen“. Grabowski naglaša, da je Murkovo delo velevaŹno za filologe, zgodovinarje vseh vrst, za teologe, zlasti bizantiniste, in da bo sluŹila tudi za uvod v rusko in rumunsko literaturo. Ali pa se bodo ruski zgodovinarji razumeli z Murkom glede bizantinizma? vprašuje Grabowski. Stališèe Murkovo v tej stvari spada med naèelne momente v njegovi knjigi; zato pa je zlasti v srbski kritiki èuti mnogo glasov nezadovoljnosti z Murkovim delom, ki se brezobzirno strogo izraŹa o bizantinskih vplivih v jugoslovanskih knjiŹevnostih kot pogubnih in nazadnjaških. Grabowski pritrjuje Murku ter naglašuje njegov „jako široki, svobodni, od nikakih predsodkov vezani pogled“.

Dr. Fr. I.

Српски КниŹевни Гласник je izdal posebno številko (cena 2 K), v kateri prinaša seznamek vseh sestavkov v drugi stotini svojih zvezkov (od 101 do 200). Ta seznamek je urejen abecedno po vsebini èlankov in po pisateljih in bo prav dobro došel vsakemu raziskovalcu. Škoda je le, da so male vesti navedene samo s številkami in da so ocene uvršèene veèinoma le pod ocenjevateljevim, ne pod avtorjevim imenom. Sploh bi tak bibliografski pripomoèek moral biti urejen po naèelih, ki veljajo za bibliografa; zlasti bi za abecedni zapored ne smel biti merodajen enostavni naslov spisa, ampak znaènica, izbrana po strogih, v bibliografiji veljavnih pravilih. Nedopustna, tudi pri nas razširjena napaka je, da urednik kakega lista, zbornika, letopisa itd. velja za — avtorja in da se dotièno delo navaja pod njegovim imenom. — Št. 200. KnjiŹ. Glasnika (ki je v tem seznamu že uvaŹevana) ocenjuje (str. 745. do 787.) „Slovenske novele i povesti“, ki jih je pod uredništvom dr. Ilešiča izdala za l. 1907. „Matica Hrvatska“. Ocenjevatelj, M. Ivkoviè, pravi o izboru samem pohvalno: „Izbor pisaca i njihovih sadova uèinjen je, nesumnjivo, vrlo dobro“. Jako grajalno pa sodi o dr. Ilešičevem samolastnem slovstvenozgodovinskem dodatku, èeš, da je ta pregled kar „zbijen, sa èudnim naèinom izlaganja, i familiarnim gotovo, tako da lièi na skicu u privatnom beleŹniku . . . te je nedovoljan usled toga i neupotrebljiv . . .“ Nasproti temu hvali Ivkoviè dr. Prijateljovo „Istorijo najnovije slovenaèke knjiŹevnosti“ v Letopisu „Matice Srpske“ za l. 1907. — V 201. štv. objavlja isti M. Ivkoviè zanimiv èlanek „Nastava srpskog jezika u srednjim školama“; on predlaga za pouk v srbsèini dvostopnost: s èetrnim razredom se zakljuèi eden kurz srbske slovnice in srbskega slovstva (tudi slovstvo bi se naj namreè pouèevalo že v nižjih razredih), s petim razredom pa bi se prièel nov, temeljitejši kurz za slovnico in slovstvo. Po Ivkovièevem razpravljanju bi bil tak ustroj, ki zaokroŹuje štiri niŹje razrede, baš za srpske razmere jako ugoden. —

Naša avstrijska gimnazija je, kakor znano, dokaj naklonjena istemu načelu; tudi nov učni načrt, predlagan za slovenščino (glej „Popotnik“ 1909, št. 6, str. 173.), se v marsičem bliža Ivkovičevim predlogom. Predaleč pa se y tem oziru po našem mnenju ne sme iti. — „Knjiž. Glasnik“ smo priporočali že večkrat; bodi priporočen i pri tej priliki.

Dr. Jos. Tominšek.

Splošni pregled.

Meško v Čehih. Meško bode med Čehi kmalu najbolj znan pisatelj slovenski. Vsak čas ga omenja kak časopis. Tako je priobčil nedavno v leposlovnem listu „Meditace“ (letnik II., zvezek 7.) zopet Rudolf Linhart lepo studijo o njem. Skoro sočasno pa je izdala „Svetovná knihovna“, ki jo rediguje Jaroslav Kvapil in zalaga I. Otto v Pragi, kot zvezčič 735. do 737. njegove „Slike in povesti“ (Obrázky a povídky). Prevóde je preskrbel dr. Jos. Páta, uvod napisal pa dr. Jan Máchal. Na čelu knjižice, ki se dobiva po 60 h, je slika pisateljeva.

Umetniška razstava. Sedaj ko je bila otvorjena v Ljubljani slovenska umetniška razstava, naj opozorim na obširno kritiko o tretji jugoslovanski umetniški razstavi, ki jo je hrvatski pisatelj Božo Lovrić priobčil v „Letopisu Matice Srpske“ (knj. 250., 1908). „Greh je, da o slovenski umetnosti nismo dobili celokupnega dojma, in sicer radi odsotnosti Jakopiča, Groharja in Jame,“ pravi Lovrić. „Slovenci nimajo niti kompozicijskih niti historijskih slik, a temu se ni čuditi, ker skoro vsi njih umetniki ne žive v mestu, po centrih, ampak bivajo na kmetih, po selih, zaselkih, kjer se bavijo s poljedelstvom (?), in samo v svobodnih hipih, ako dospevajo, beležijo na platno razne impresije. Ne verujem, da je pri njih plein-air presajen iz francoske ali kake druge šole (ali da jo posnemajo): po vsej priliki je vznikel iz neposrednega in vsakdanjega opazovanja prirode . . . Slovenski slikarji delujejo bolj na oko nego na srce. Njih glavna vrlina je, da so našo zenico, ki je bila pokvarjena po akademskih nastranostih, priučili, vzgojili, da gleda in presoja pravo vrednost boj, a ne morebiti umetnikovih ateljêskih kombinacij . . . Naročbe slovenskih umetnikov niso mučile (!), zato so se v zatišju svojih domov učili, izkušajoč svojo moč in se trudeč, da bi se izrazili. Delali so za sebe, ne da bi jih vezali kakí roki, brez žurbe, brez reklame in osebnih prepirčkov.“ Natančneje nato proučava Lovrić slike poedinih slovenskih umetnikov.

Dr. Fr. Ilešič.

Jugoslovanska čitalnica „Slavjanskega Blagotvor. Družestva v Bolgariji“ ima slovenske liste „Gorico“, „Mir“ in „Ljubljanski Zvon“.

